

3. რატომ გაძნელდა ამ ტენდენციების შეჩერება?

“მიუხედავად იმისა, რომ გლობალურ ურთიერთდამოკიდებულებებზე და პლანეტარულ საზღვრებზე დღეს მეტი ინფორმაციაა ვიდრე ოდესმე, გადაწყვეტილების მიმღებები, ისევე როგორც ცალკეული პირები შორს არიან რაიმე ქმედების დაწყებისგან. პოლიტიკური სამყაროს შემხედვარე ჩვენ სოციალური და ეკოლოგიური ინტერესების დაცვის ნებისა და ძალაუფლების საოცარ ნაკლებობას ვხედავთ, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო დონეზე“.

*ქეთრინ კლენკი და ლენარ კუმპერ-შლაკე,
გერმანიის მომავლის სემინარის დელეგატები*

ჩვენს ხელთ არსებული ყველა ფაქტი და ციფრი მიუთითებს იმაზე, თუ რა არის არასწორი და რატომ საჭიროებს გლობალური საზოგადოება კურსის შეცვლას. არსებობს ყოვლისმომცველი და საფუძვლიანი აკადემიური კვლევები, 2005 წლის მილენიუმის ეკოსისტემის შეფასება, კლიმატის ცვლილების მთავრობათაშორისი პანელის ანგარიშები, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის განვითარების საერთაშორისო შეფასება, საერთაშორისო რესურსების კომიტეტის ანგარიშები და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის და სოფლის მეურნეობის საერთაშორისო ფონდის ანგარიშები სოფლად სიღარიბის შესახებ.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოხდა კლიმატის ცვლილების ზეგავლენის, ნიადაგის გაუარესების, ბიომრავალფეროვნების განადგურების, წყლის უხარისხობის, სოციალური უთანასწორობისა და მმართველობის წარუმატებლობის – ზოგ შემთხვევაში სხვადასხვა საზოგადოებისთვის ეკონომიკური ხარჯების და პოლიტიკური ინერტულობის შეფასება.

თუმცა ნაპრალი ცოდნასა და ქმედებას (განხორციელებას) შორის უზარმაზარია. ამდენად, საზოგადოების ზოგიერთ ნაწილში საყოველთაო ცოდნის შესაძლო გაზრდით ზოგადი ტენდენციების შეჩერება არ ხდება. პირიქით – როგორც ზემოთ ავღწერეთ – ეკოსისტემის განადგურება და ადამიანის უფლებების დარღვევები უფრო დიდ მასშტაბებს იღებს. ეს ამკარად არ არის გამოწვეული სოციალური და გარემოს ზეგავლენების შესახებ ცოდნის უკმარისობით, არამედ ეს არის არასაკმარისი პოლიტიკური ნების, პირადი მატერიალური ინტერესების და ღრმად დამკვიდრებული გაუაზრებელი პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული საქმიანობის შედეგი.

სისტემის წარუმატებლობას რამოდენიმე ძირეული გამომწვევი მიზეზი აქვს, რაც განაპირობებს განვითარების დამლუპველ ინერციას და გვევლინება ზემოთ აღნიშნული პრობლემების გადაჭრის უუნარობის მთავარ მიზეზად. საჭიროა ამ ძირეული მიზეზების განხილვა, რათა შეიქმნას ახალი პოლიტიკური ხედვები, კავშირები და დაისახოს პრობლემების მოგვარების გზები.

მემორანდუმი გვთავაზობს განვიხილოთ თავისუფალი ბაზრები და მათი ზრდა პირველ რიგში და შემდგომ ძალაუფლების კონცენტრაცია, როგორც არსებული კრიზისის გამომწვევი, ორი ერთმანეთზე გადაჯაჭვული მიზეზი. ამის შემდგომ უნდა გავიაზროთ დღევანდელი ეკონომიკური მმართველობის სტრუქტურა, როგორც ამ ორი მიზეზის ინსტიტუციონალური გამოვლინება.

ა) თავისუფალი ბაზრები და მათი ზრდა

“ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელისშემშლელი ფაქტორია ის ცენტრალური პოზიცია, რაც ბაზარმა მოიპოვა ჩვენს საზოგადოებებში ბოლო ათწლეულების განმავლობაში. ბაზარი, როგორც სოციალური კოორდინაციის მთავარი ინსტანცია, რომელიც მასიურ მოხმარებას უფრო და უფრო ხელმისაწვდომს ხდის საშუალო ფენისთვის, ასევე ზრდის ზეწოლას ჩვენს ბუნებრივ რესურსებზე და ხელს უწყობს ფართოდ გავრცელებულ „ინდივიდუალიზმს“, რასაც მივყავართ სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებს შორის მანამდე არსებული სოლიდარობის დაკარგვამდე“.

მალიკ ფერკოვიჩი, რეკარდო ალბერტო გალვეზ ჩარრასცო, მარია სესილია რივზი, ბეთზაბეთ მორერო, ანა დი პანგრატიო, მაიანა ტექსეირა, სინტია ბარენჰო, კონო სურის მომავლის სემინარის დელეგატები

ფინანსური კაპიტალიზმის თანამედროვე ეპოქაში არსებობს ღრმად გამჭდარი რწმენა იმისა, რომ ძლევამოსილი და ეფექტური ბაზრები არეგულირებენ ეკონომიკურ ცვლას ცალკეულ ადამიანებსა და ერებს შორის, და რომ მშპ-ს ზრდა არის ეკონომიკური და პოლიტიკური საქმიანობის ეფექტურობის მთავარი ინდიკატორი.

ეს რწმენა ქმნის ინსტიტუციონალურ და მენტალურ ინფრასტრუქტურებს, რომლებიც გვკარნახობენ ბუნების ფინანსიზაციისთვის ახალი ინსტრუმენტების შექმნას და უბიძგებენ დარჩენილი საერთო სარგებელის შეზღუდვისკენ. ამას კი შედეგად მოყვება ბოლო რესურსების ხელში ჩაგდების დაჩქარება.

ადამიანები ცვლიან საქონელსა და მომსახურებებს ერთმანეთს შორის და ამ მიმოცვლის სტრუქტურის ფორმირების ერთ-ერთ გზას ბაზრები წარმოადგენენ. კრიტიკის დიდი საფუძველი აქ არ არსებობს, რადგან ბაზრები იცავენ სოციალურ და გარემოს დაცვის ნორმებს, ემსახურებიან პროცესში მონაწილეთა უმრავლესობას და ძირს არ უთხრიან მიმოცვლის სხვა ფორმებსა და სოციალურ ურთიერთობებს, როგორცაა საერთო სარგებელზე დამყარებული რეგულაციები. ეს იდეალი შორს არის გლობალური ბაზრების სინამდვილისგან. ბაზრები, რომლებიც ისწრაფვიან მხოლოდ ზრდისა და მოგებისკენ, არ ემსახურებიან საზოგადოებრივ საჭიროებებს. ბაზრები ემსახურებიან სულ უფრო მძლავრ და ოლიგოპოლიურ პირად ინტერესებს.

ერთი მთავარი პრობლემა ის არის, რომ თანამედროვე კაპიტალისტური ეკონომიკის სტაბილურობა სტრუქტურულად დამოკიდებულია ეკონომიკის ზრდაზე. როდესაც ეს ზრდა სუსტდება, პოლიტიკოსები პანიკაში ვარდებიან.

ამის მყისიერი პასუხი უნდა იყოს ბაზრის რეგულაციის ნელნელა შესუსტება, შრომის ან სხვა სოციალური და გარემოს დაცვის ნორმების რეგულირება ახალი ინვესტიციებისა და ზრდის დასაჩქარებლად. მათ, ვინც ცდილობენ უფრო ფართოდ იაზროვნონ და ბაზრებისა და ზრდის იქეთ გაიხედონ, ხშირად არ იქცევენ სათანადო ყურადღებას დებატებისას. ძალზე მწირია მცდელობები მომზადდეს კრიტიკული აკადემიური ელიტა, რომელიც შესძლებს ეჭვის ქვეშ დააყენოს ბაზრების მიმართ არსებული მანტრა.

საოცარია, თუ ჯერ კიდევ რამდენად ხელშეუხებელია რწმენა თავისუფალი ბაზრებისა და მათი ზრდის მიმართ დასავლეთის საზოგადოების დიდ ნაწილში და გადაწყვეტილების მიმღებ პირებში, მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიოს ამ ნაწილში რამოდენიმე ქვეყანამ გამოსცადა მწვავე შედეგები წარუმატებელი ბაზრებისა – როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მეზობელ ქვეყნებთან მიმართებაში.

ბაზრების მიმართ რწმენა მჭიდროდ არის დაკავშირებული ეკონომიკური ზრდის რწმენასთან. მშპ-ს ზრდა განისაზღვრება, როგორც პროგრესის აუცილებელი წინაპირობა. დასაქმების დონესთან ერთად, მას პოლიტიკური გადაწყვეტილებების წარმატების ინდიკატორად მიიჩნევენ.

პოლიტიკის ეკონომიზაციით მიღებული ფორმები, რაც წარმატებას ზომავს პროგრესის დეფინიციასთან მიმართებაში, განსხვავებულია სხვადასხვა პოლიტიკურ სისტემებში მაგრამ, მათ ზოგადად მივყავართ პლანეტარული საზღვრების, ნორმატიული ღირებულებების, გლობალური გადაწყვეტილებების მიღების და დემოკრატიის უარყოფამდე. ზოგიერთ შემთხვევაში, მაგალითად აფრიკაში, ამ უკანასკნელმა შესაძლოა მიიღოს „გიგანტიზმის დაავადების“ სახე,

ანუ მოხდეს მეგაინფრასტრუქტურულ პროექტებზე დამოკიდებულება „განვითარების“ მიზნით, როდესაც არ ფიქრობენ შესაძლო დეცენტრალიზებულ, მცირე მასშტაბიან, რაციონალურ ალტერნატივებზე.

ეს არავითარ შემთხვევაში არ გულისხმობს, რომ ეკონომიკის გარკვეული სფეროების ზრდა არ არის საჭირო. ეკონომიკის ზრდის გაგრძელება საჭიროა რათა ხალხმა თავი დააღწიოს სიღარიბეს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. და მაინც ეს ერთთათვის უნდა იყოს სრულიად სხვა ტიპის ზრდა, და მეორეთათვის, ზრდაზე დამოკიდებული კეთილდღეობისკენ მიმავალი გზის დასასრული – ორივე შემთხვევაში მათ უნდა აღიარონ პლანეტარული საზღვრები.

ზრდა არა მარტო ქვეყნის ეკონომიკის ცნებას წარმოადგენს, არამედ იგი არის მრავალი ადამიანის ცხოვრების შემადგენელი ნაწილი. კონკურენცია აფუჭებს მეგობრობას, დროის დეფიციტი ძირს უთხრის ოჯახურ და სოციალურ ცხოვრებას, სტრესი და გადაღლა სინონიმები არიან სისტემის იმ ავადმყოფობისა, რომელიც კონკურენციისკენ და მოქმედებისკენ უბიძგებს.

1970–იანი წლების შუიდან კაპიტალიზმმა გამოავლინა კაპიტალის აკუმულაციის ამოწურვის ნიშნები, რისი პასუხიც ფინანსური კაპიტალიზმია, რამაც საბოლოოდ მიგვიყვანა 2008 წლის კრიზისამდე. ინვესტორები, რომლებიც ახალი კატეგორიის აქტივებს ეძებენ, აღიქვამენ ბუნებას და მის პროდუქტსა და მომსახურებებს, როგორც ახალ ბაზარს და ამდენად შეინიშნება ბუნების ფინანსიზაციის ტენდენცია.

პირდაპირი მარეგულირებელი ზომების ძიება, როგორც არის ნახშირორჟანგის გამოყოფის მთლიან დონეზე ლიმიტის და უფრო მკაცრი გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების დაწესება ბუნებრივი რესურსების მოხმარების შესამცირებლად და მუშათა დასაცავად, როგორც ჩანს მოდიდან გადავიდა იმ ქვეყნებში, რომლებსაც ეკონომიკური კრიზისი შეეხოთ და ფიქრობენ, რომ ასეთი მაკონტროლებელი ზომები შეაფერხებენ ინვესტიციებსა და ვაჭრობას. და რადგანაც ძველ მეთოდებს აღარ ენდობიან, ზოგიერთი მთავრობები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, ეკონომისტები და საერთაშორისო ინსტიტუტები, როგორიცაა გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამა და მსოფლიო ბანკი, ამჟამად ახალ მიდგომას წამოწევენ, რომელიც ემყარება მოსაზრებას, რომ გარემო გვამარაგებს „ეკოსისტემის მომსახურებებით“. ამ შემთხვევაში გარემოსდაცვითი რისკის პასუხისმგებლობის ტვირთი გადადის კერძო სექტორზე.

ამ ახალ პარადიგმაში, ეკოლოგიის შენარჩუნება მოიაზრება როგორც აუცილებლობა, ისე კომერციული შესაძლებლობა. პავან სუხდევი, ეკოსისტემების ეკონომიკისა და ბიომრავალფეროვნების კვლევების ცნობილი ავტორი, რომლის

მიზანია ხაზი გაუსვას ეკონომიკურ ზეგავლენას გარემოს განადგურებაზე ამბობს: „ჩვენ ვიყენებთ ბუნებას რადგან იგი ღირებულია, მაგრამ ვკარგავთ მას, იმიტომ რომ უფასოა“.

ამგვარი ხედვის საშიშროება იმაში მდგომარეობს, რომ პრინციპს „დამაბინძურებელი იხდის“ ადვილად მივყავართ პრივატიზაციამდე და საერთო სარგებელის შეზღუდვამდე და აგრეთვე ბუნებისთვის ფულადი ფასის დადებამდე, რაც გულისხმობს ბუნების გარდაქმნას ვაჭრობის საგნად. ეს კი საშუალებას მისცემს ბიზნესს ჩვეულებისამებრ განაგრძოს საქმიანობა მისი ცუდი საქციელის სხვაგან გამოსყიდვით. ვინ წყვეტს თუ რა წარმოადგენს ბუნების ღირებულებას? ბუნების ასეთი ეკონომიზაციის პირობებში, კორპორაციები ხშირად ბოლომდე ამოწურავენ ხოლმე კანონით დაშვებულ დესტრუქციულ ქმედებებს იმის მაგივრად, რომ პირიქით იმოქმედონ. ის, რომ ფულიან ადამიანებს შეუძლიათ გამოისყიდონ მათი ქმედებები, ძირს უთხრის არა მარტო მკაცრ კანონმდებლობას, არამედ ჩვენს დემოკრატიასაც, როგორც ასეთს.

არ არსებობს ბუნების ჭეშმარიტი ფასი, მაგრამ არსებობს პოლიტიკურად განსაზღვრული ღირებულებები, რაც მოითხოვს საზოგადოებრივ დისკუსიას. საზოგადოება, რომელიც სუსტად ახორციელებს კანონმდებლობას, დიდი ალბათობით უსამართლო გადაწყვეტილებებამდე მიდის. მაგალითად, ბრაზილიის ძლევამოსილი აგრობიზნესის ლობიმ მოახერხა აეძულებინა მთავრობა მიეღო ახალი სატყეო კოდექსი, რომელიც საბაზრო ინსტრუმენტების გამოყენებით სოფლის მეურნეობის მწარმოებლებს მოქმედების მეტ თავისუფლებას აძლევს კონსერვაციის კუთხით. შედეგად, მიწის მფლობელებს, რომლებმაც გაჩეხეს კანონით დასაშვებზე მეტი მცენარეულობა, უკანონოდ გაჩეხილი ტყის აღდგენის მაგივრად შეუძლიათ დაიცვან კანონი ნახშირორჟანგის გამოყოფის კომპენსაციის კრედიტის შესყიდვით რიო დე ჟანეიროს მწვანე ბირჟის (ბოლსა ვერდე) საშუალებით, სადაც ისინი დასაშვებ მინიმუმზე მეტი ოდენობის ტყის საფარში სთავაზობენ თავიანთი დაცული მიწების „ჭარბ“ ოდენობას. ამგვარი მენტალური და კულტურული ინფრასტრუქტურით, გამალებული დევნა ბოლო რესურსებისთვის – იქნება ეს ბიტუმოვანი ქვიშაქვა, გაზი, ზღვის მინერალები, „ნაკლებად ნაყოფიერი მიწა“ თუ არქტიკის რესურსები – ძნელი შესაჩერებელია.

ბ) ძალაუფლების კონცენტრაცია

“მიუხედავად იმისა, რომ ბუნებრივი რესურსები ამ საზოგადოებების ირგვლივ ჩვეულებრივ მათი ეკონომიკის უმნიშვნელოვანეს აქტივებს წარმოადგენენ, მათ ხშირად შეზღუდული აქვთ მათი გამოყენების უფლება და საკუთრებისა ან ხელმისაწვდომობის გარანტიების მოპოვების შემთხვევაში შეიძლება ხელი შეეშალოს არათანაზომიერი სახელმწიფო ინვესტიციების, არასათანადო პოლიტიკის, კორპორაციების მიერ გაწეული კონკურენციის გამო, რაც არ იზღუდება კანონით. მთავრობისა და სხვათა ძლევამოსილი ინტერესები ხშირად მოითხოვენ ექსკლუზიურ ხელმისაწვდომობას ამ რესურსებზე და მათ სარგებელზე. კორუფცია და არასწორი მენეჯმენტი დიდი ხნის პრობლემებია და შეინიშნება უცხოელი ინვესტორების მიერ დიდი მიწების შესყიდვის ტენდენცია სასოფლო სამეურნეო მიზნით.“

დინმა ნვანიე
ნიგერიის მომავლის სემინარის დელეგატი

მსხვილი საწარმოები (კერძო თუ სახელმწიფო) ჩართულნი არიან სხვადასხვა ეკონომიკურ სექტორებში ერთდროულად და იღებენ უზარმაზარ ფულს არსებული ექსპლოატაციის მოდელის შენარჩუნებით. ეს საწარმოები ზედმეტად მსხვილდებიან და ძლევამოსილნი ხდებიან რათა მართო ისინი. ფაქტიურად საერთაშორისო ბანკების მსგავსად „იმდენად დიდები არიან, რომ ვერ გააკოტრებ“ – და შესაბამისად ვერც დაატუსაღებ.

დიდი ხნის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ უნდა ხდებოდეს ბაზრების რეგულირება და მონოპოლიების შეჩერება ადამიანის სამოქალაქო თავისუფლების და ეკონომიკური ძალაუფლების გაკონტროლების უზრუნველსაყოფად, ჯერ კიდევ 1980-იან წლებში აღმოიფხვრა ამერიკის შეერთებულ შტატებში (და აგრეთვე სხვა ქვეყნებშიც) ვითომ და ეფექტიანობის მიზეზით. ხალხს ეუბნებოდნენ რომ მსხვილი კორპორაციები უკეთესი ხარისხის საქონელს მიაწოდებდნენ მომხმარებელს უფრო დაბალ ფასად (= უფრო ეფექტიანად). ეს არა მხოლოდ არასწორი აღმოჩნდა (ფასები გაიზარდა, ინოვაციები შენედა, სამუშაო ადგილები დაიკარგა), არამედ გამოიწვია გლობალიზაცია და აქედან დაიწყო ანტიტრასტული კანონის მიზნის ახლებური გაგება: დაბალი ფასები მომხმარებლებისთვის ძალაუფლების კონტროლის სანაცვლოდ, რამაც უზარმაზარი ნეგატიური გავლენა იქონია სოციალურ სამართლიანობასა და დემოკრატიაზე და ეს დღესაც იგრძნობა.

კორპორაციული ძალაუფლების კონცენტრაციას მრავალმხრივი შედეგები მოაქვს დემოკრატიისთვის. ერთი ძირითადი პრობლემაა გარკვეულობის არარსებობა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ გადაწყვეტილების მიმღებთა შორის. ის, თუ რა პოზიციას იკავებენ პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიმღებნი კერძო ან სახელმწიფო საწარმოებში გარემოსთან მიმართებაში, სრულიად გაუმჭვირვალეა. ამგვარი მიჩუმათება არა მხოლოდ ქრთამის აღებისა და კორუფციის შესაძლებლობებს აჩენს, არამედ ინტერესთა კონფლიქტებსაც ქმნის: იქ სადაც პოლიტიკოსებს აკისრიათ მრავალი პროფესიული ფუნქცია მრეწველობაში, ძალზე ძნელია გარკვეული გადაწყვეტილებების გონივრული ახსნის პოვნა.

პრობლემა კულმინაციას აღწევს როდესაც ძირითადი საწარმოები მსოფლიოს ყველა ნაწილში (ნაწილობრივ) სახელმწიფოს მფლობელობაში არიან (მაგ., BP, საუდი არამკო, ვატენფოლი, გაზპრომი) ან სადაც მთავრობა და მთავრობის წარმომადგენლები უბრალოდ ძარცვავენ სიმდიდრეს, რომელიც მათ ხალხს ეკუთვნის პირადი სარგებელის მისაღებად. სხვა მთავრობები, რომლებიც დიდად არიან დამოკიდებული ბუნებრივი რესურსების მოპოვებასა და ვაჭრობაზე, ხარჯავენ ამ შემოსავლებს სოციალურ კეთილდღეობასა და განათლებაზე (მაგ., არგენტინა, ვენესუელა, ბოლივია, ეკვადორი), და ამდენად ასუსტებენ ან სულაც ახშობენ სოციალურ მღელვარებებსა და პროტესტებს რესურსების მოპოვების ეკოლოგიური შედეგების წინააღმდეგ.

მეორე პრობლემაა ის, რომ მთავრობებს ხშირად გააჩნიათ მსხვილი საწარმოების სასარგებლოდ გადაწყვეტილების მიღების მოკლევადიანი ინტერესი, რომლის მიზეზად ასახელებენ სამუშაო ადგილების შექმნას და მასთან დაკავშირებულ კეთილდღეობას. გლობალური და თაობათაშორისი სამართლის ასპექტები, მათ შორის ადამიანის უფლებები, არ ანაზღაურებენ მოკლევადიან პოლიტიკურ პერსპექტივაში ზემოთ აღნიშნულს – სამუშაო ადგილები ის მთავარი ვალუტაა, რასაც პოლიტიკოსები ეძიებენ. სახელმწიფო კომპანიები ახლად აღმოცენებული ეკონომიკის ქვეყნებში ამ მხრივ მათ კერძო კონკურენტებზე უკეთ არ იქცევიან.

„ბუნებრივი რესურსები ეკუთვნის თითოეულ კამბოჯელს და ყოველ ჩვენგანს აქვს უფლება იცოდეს რამდენს იღებს და რამდენს იხდის მთავრობა. მთავრობამ უნდა იცოდეს ჩვენი პრობლემები და წინადადებები, რათა ეფექტურად მართოს ბუნებრივი რესურსები ყველა ჩვენთაგანის სასარგებლოდ“.

ცან რამი,

სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიისა და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატი

ერთი ახალი სფერო მრავალთა შორის, სადაც დამანგრეველი და საშიში შედეგები მოყვება კორპორაციების ძალაუფლების კონცენტრაციას არის „ბიოეკონომიკა“. ეს ცნება გულისხმობს განზრახვას გონივრულად გარდაიქმნას ეკონომიკა წიაღისეულის განახლებადი რესურსების ბაზით ჩანაცვლების მეშვეობით. ამჟამად ეს ძირითადად ხდება ფარმაცევტულ და ქიმიურ სექტორში, მაგრამ ასევე შეინიშნება გარკვეული მოვლენები ენერგეტიკისა და ტრანსპორტის სექტორებშიც. ეს ახალი მოთხოვნა მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რომელიც სამრეწველო სოფლის მეურნეობას ძალზე რენტაბელურს ხდის. მიწის, წყლის, სასუქების და პესტიციდების გამოყენება მკვეთრად იზრდება.

ბიოეკონომიკაზე მსჯელობისას ყველაზე საშიში ასპექტი ის არის, როდესაც აცხადებენ, რომ ყველაფერი ისევე ისე შეიძლება გაგრძელდეს – საჭიროა მხოლოდ რესურსის ბაზის ჩანაცვლება. მთელ მსოფლიოში მხოლოდ რამოდენიმე ძლევამოსილი კორპორაცია (მაგალითად ბასფი, ბაიერი, დაუ, დუპონი, სინგენტა, მონსანტო) წარმართავს ბიოეკონომიკის წინსვლას. მაგალითად, ყიდულობენ რა მცირე დამწეებ კომპანიებს, მათი მიზანია გააკონტროლონ რესურსები (ბიომასა, მიწა, გენეტიკური რეურესები) და ტექნოლოგიები (სინთეტიკური ბიოლოგია, ნანოტექნოლოგია, გეოინჟინერია), რომლებიც საჭიროა ჩვენი სამრეწველო პროდუქციის გასაკონტროლებლად მომავალში.

გ) (ყველა) ძლევამოსილი ეკონომიკური მმართველობა: ბაზრისა და ზრდის მიმართ რწმენა კორპორაციული ინტერესების გასახორციელებლად

“რადგან რესურსების პრობლემა მრავალდონიანია და სხვადასხვა ზეგავლენას ახდენს ადამიანთა სხვადასხვა ჯგუფებზე, ამ მიდგომამ შეიძლება ავტომატურად გამორიცხოს ის პრობლემა, რომელიც მნიშვნელოვანია ღარიბთაგან ყველაზე ღარიბისთვის“.

შოლ ბუნნაგი, ნაუ ეი ეი მინი, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიისა და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატები

ვაჭრობისა და ინვესტიციების ეკონომიკური მართვის რეჟიმი იცავს მსხვილი ინვესტორების და არა ადამიანის უფლებებსა და გარემოს, მაშინ როდესაც „მეორე“ გლობალურ რეჟიმს ადამიანის უფლებებისა და გარემოს დაცვის საერთაშორისო კანონს გაერთიანებული ერების მანდატით ეპყრობიან როგორც „რბილ კანონს“. კერძო და სახელმწიფო ეკონომიკის მმართველობის სტრუქტურები კორპორაციულ და პოლიტიკურ

ინტერესებს აქვთ დაპყრობილი და ემსახურებიან გლობალურ კონსენსუსს, რომელიც დამოკიდებულია ბუნებრივი რესურსების შემდგომ მოპოვებასა და ვაჭრობაზე – „სასაქონლო კონსენსუსი“

მაშინ როდესაც მრავალმხრივი მმართველობის სისტემებს თითქოს და უკიდურესად შეზღუდული ზეგავლენა აქვთ, საერთაშორისო შეთანხმებები ძლიერ სავალდებულო ხასიათს ატარებენ, როგორც კი საქმე მრავალმხრივ ან ორმხრივ ვაჭრობასა და ინვესტიციას შეეხება. მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციას უფლება აქვს დასაჯოს წევრი ქვეყნები, თუ ისინი პატივს არ სცემენ მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წესებს. ამასთანავე, მრავალი ქვეყანა დებს ორმხრივ სავაჭრო ხელშეკრულებებს, რაც კიდევ უფრო მეტ ასპექტს მატებს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის ნორმებს.

თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებებისთვის დამახასიათებელია ვაჭრობაში ნებისმიერი ბარიერის შემცირება, რასაც მოყვება შორეული შედეგები ქვეყნის პოლიტიკის სხვადასხვა ასპექტებში. ამჟამად არ არსებობს მონიტორინგის ან შეფასების მექანიზმი, რომელიც დაადგენს შეუქმნიან თუ არა თავისუფალი ვაჭრობის და საინვესტიციო ხელშეკრულებები საფრთხეს ადამიანის უფლებებს, გარემოსა თუ პროცედურულ სამართლიანობას ქვეყანასა ან რეგიონში. მეორეს მხრივ, ცალკეულ ადამიანებსა და საზოგადოებას ძალზე ცოტა შესაძლებლობები აქვთ მოითხოვონ მათი უფლებები რესურსებზე, ტერიტორიებზე, წინაპართა მიწებზე და გენეტიკურ რესურსებზე სასამართლოში.

“მაშინ როდესაც უმეტეს ქვეყნებს რეგიონში [სამხრეთ აფრიკის] გააჩნიათ ბუნებრივი რესურსების მართვის პოლიტიკა და კანონმდებლობა, სავალალოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს პოლიტიკა ან არქულია და იძლევა კანონისთვის გვერდის ავლის საშუალებას, რაც ხელს უწყობს კორუფციას, ან ძლიერია, მაგრამ მას არ ემხრობიან“.

ედვას მაკანდავირე, ეუან ჰოუფი, ტაფადზვა კუვჰეია და ზუკისვა კოტა, სამხრეთ აფრიკის მომავლის სემინარის დელეგატები

რეალობა კიდევ უფრო რთულდება იმის გამო, რომ „ინვესტორი ადგენს დავის გადაჭრის მექანიზმს“, დებულებას ორმხრივი ვაჭრობისა და ინვესტიციის ხელშეკრულებებში, რომელიც ანიჭებს ინვესტორს დავის მოგვარების პროცედურის წამოწყების უფლებას მასპინძელი ქვეყნის მთავრობასთან, თუკი პოლიტიკური სიტუაციის შეცვლის მიზეზით ინვესტორის მოსალოდნელი მოგება

უნდა წარმოვიდგინოთ, რომ გარემოსა ან ცხოველთა კეთილდღეობის, ან ჯანმრთელობის კანონის ცვლილება უნდა შედიოდეს დავის მექანიზმში. ამდენად, ინვესტორის მიერ განცხადებული პრეტენზია აფერხებს ქვეყნის მთავრობების შესაძლებლობებს გამოსცეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის და გარემოს დაცვის შესახებ კანონები, რომლებიც ზეგავლენას მოახდენენ ინვესტიციაზე გარიგებაზე ხელის მოწერის შემდეგ. უფრო მეტიც, არბიტრაჟი ხშირად ფარულად ხორციელდება ბიზნესის სამართლის იურისტების მიერ, რომლებიც არ არიან მიუკერძოებლები და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულნი, რადგანაც მათ მხარეები ქირაობენ. ეს არის ინსტრუმენტი, რომელიც აშკარად ემსახურება მსხვილი კორპორაციების და არა მცირე და საშუალო ან საოჯახო საწარმოების ინტერესებს.

დღეს ცოტა ადამიანს შერჩა იმის იმედი, რომ გაეროს კონვენციები, როგორცაა ჩარჩო კონვენცია კლიმატის ცვლილების შესახებ (UNFCCC), კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ (UNCBD) და გაუდაზნოებასთან ბრძოლის კონვენცია, შესძლებენ თავიდან აგვაცილონ გლობალური დათბობა, ბიომრავალფეროვნების განადგურება და სახნავი მიწებისა და წყლის რესურსების ამოწურვა. გაერთიანებული ერები წარმოადგენს მისი წევრების ერთობლიობას და იგი აფრთხილებს მათ გააცნობიერონ, რომ დიდი ალბათობით ისინი ვერ შესძლებენ ხელი მოაწერინონ ყველა მთავრობას 1948 წლის ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციაზე დღევანდელ დღეს.

მაშინ როდესაც გლობალური და მრავალმხრივი წესების წინსვლა ადამიანის საყოველთაო უფლებების და გარემოს დაცვის კანონების შემდგომი განხორციელების მხრივ სუსტდება, კერძო და სახელმწიფო მოთამაშეები ავითარებენ მმართველობის რეჟიმს სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობების ფორმით, რომელთა განვითარებას ხელს უწყობენ ისეთი დაჯგუფებები, როგორცაა G20 ან BRICS. ორივე ეს დაჯგუფება მჭიდროდ თანამშრომლობს მსხვილ კორპორაციებთან (მაგალითად G20-ის სამიტის პროცესში შეიქმნა B20). სხვა პარტნიორები არიან კერძო საინვესტიციო ბანკები ან მრავალმხრივი განვითარების ბანკები და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციები.

G20 უფრო ყოვლისმომცველია ვიდრე G7/8. და შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ BRICS ახორციელებს განვითარების უფრო ხელსაყრელ პროგრამას, ვიდრე ძველი ინდუსტრიალიზებული სტრუქტურა. ეს კლუბები თავს უყრიან სრულიად განსხვავებული (გეო)პოლიტიკური ინტერესების მქონე ცალკეულ წევრ ქვეყნებს. მათ შორის ასევე აღინიშნება შეუსაბამობა, როდესაც საქმე ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ძალაუფლებას ეხება. თუმცა, ამ მრავალმხრივი კლუბების წევრები

იზიარებენ იმ პოზიციას, რომ ისინი მზად არ არიან დააწესონ ლიმიტები რესურსების მიტაცებაზე, რაც ახლაც მიმდინარეობს.

ამის საპირისპიროდ, რესურსების უსაფრთხოების ძიებაში ისინი ძირსაც კი უთხრიან ადამიანის უფლებებს, ისევე როგორც გაეროს მრავალმხრივ სისტემაში შეთანხმებებით გაფორმებულ გარემოს დაცვისა და სოციალურ სტანდარტებს. ეს არ უნდა იყოს გასაკვირი, რადგან პოლიტიკური და კორპორაციული ელიტები მთელს მსოფლიოში ერთ რამეში თანხმდებიან, რაც მდგომარეობს რესურსების შემდგომ მოპოვებაში, მათ გამოყენებასა და ვაჭრობაში სარგებელის მიღებისა და ზრდის მიზნით. ამ ტიპის „სასაქონლო კონსენსუსი“ მთელ სამყაროს გადაწვდა.